

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 49/2014-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 29. januára 2014 predbežne prerokoval sťažnosť obce Veľká Ida, Kaštieľ 42, Veľká Ida, zastúpenej advokátom JUDr. Tiborom Sásfaiom, Advokátska kancelária, Fejova 4, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Stáleho rozhodcovského súdu spoločnosti Slovenská rozhodcovská, a. s., Karloveské rameno 8, Bratislava, z 1. februára 2013 v konaní sp. zn. SR 03867/12 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obce Veľká Ida o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. mája 2013 doručená sťažnosť obce Veľká Ida, Kaštieľ 42, Veľká Ida (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy rozsudkom Stáleho rozhodcovského súdu spoločnosti Slovenská rozhodcovská, a. s., Karloveské rameno 8, Bratislava (ďalej len „rozhodcovský súd“), z 1. februára 2013 v konaní sp. zn. SR 03867/12.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ uzavrel 21. septembra 2009 so spoločnosťou OPEN DOOR INTERNATIONAL, s. r. o., Pázmáňa 2125/27, Šaľa (ďalej len „žalobca“) zmluvu, ktorou sa žalobca zaviazal vypracovať pre sťažovateľa žiadosť o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z fondov Európskych spoločenských v rámci Operačného programu Životné prostredie 2007 – 2013, Opatrenie 4.2 Podpora aktivít na zhodnocovanie odpadov, a poskytovať sťažovateľovi po schválení žiadosti ďalšie služby definované v zmluve. Sťažovateľ sa zaviazal žalobcovi zaplatiť odplatu za vypracovanie žiadosti v sume 1 500 € bez dane z pridanej hodnoty do piatich dní odo dňa podpisu zmluvy. Uvedenú povinnosť si sťažovateľ napriek fakturácii dohodnutej sumy nesplnil, preto sa žalobca obrátil na rozhodcovský súd so žalobou o zaplatenie 1 785 € s príslušenstvom.

Sťažovateľ v reakcii na žalobu žalobcu uviedol, že zmluvu so žalobcom podpísal ešte predchádzajúci starosta obce František Šnír, ktorý však „na to nemal oprávnenie od obecného zastupiteľstva“. Zdôraznil tiež, že „žiadna žiadosť o poskytnutie nenávratného finančného príspevku nebola zo strany žalobcu vypracovaná“, a preto „žalobcovi ani nemohol vzniknúť nárok na zaplatenie uplatneného nároku“.

Rozhodcovský súd rozsudkom z 1. februára 2013 v konaní sp. zn. SR 03867/12 uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1 785 € spolu s úrokom z omeškania i s dohodnutou zmluvnou pokutou. Nestotožnil sa s právnym názorom sťažovateľa o nutnosti schválenia uzavretia zmluvy obecným zastupiteľstvom, „*nakoľko sa v danom prípade nejednalo o nakladanie s majetkovými právami obce, ktorými sú pohľadávky a iné majetkové práva obce (§ 4 ods. 3 zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí), ale s finančnými prostriedkami obce a z pohľadu dotknutej zmluvy nemožno jej predmet posudzovať ani ako jeden z najdôležitejších úkonov týkajúci sa majetku obce, keďže išlo podľa názoru rozhodcovského súdu o bežný, čo do predmetu a výšky plnenia, záväzkový vzťah medzi právnickou osobou (žalobcom) a obcou...*“.

Ďalej rozhodcovský súd poukázal na čl. 3 bod 3.1 uzavretej zmluvy, podľa ktorého mal sťažovateľ žalobcovi „*uhradiť sumu vo výške 1.500,00 EUR bez DPH, a to do piatich dní odo dňa podpisu Zmluvy... Z ustanovení Zmluvy... jednoznačne vyplýva*

povinnosť žalobcu vypracovať pre žalovaného žiadosť až po splnení záväzku žalovaného uhradiť časť ceny dohodnutej v čl. 3 bod 3.1 Zmluvy..., t. j. vypracovanie žiadosti zo strany žalobcu bolo podmienené plnením zo strany žalovaného. Rozhodcovský súd mal za to, že žalovaný žalobcovi neuhradil riadne a včas faktúru č. 220090225 zo dňa 22.9.2009 vo výške 1.785,00 EUR s DPH a teda sa dostal do omeškania s plnením si svojich zmluvne dohodnutých povinností.“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ považuje za podstatnú námietku „to, že žalobca ako poskytovateľ žiadnu žiadosť o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z fondov ES za objednávateľa... nevypracoval, takúto žiadosť... ani so žalobným návrhom nepripája, dokonca ani v žalobe nedefinoval, kedy, akú žiadosť vypracoval, kedy a kde ju predkladal a ako o tej žiadosti bolo rozhodnuté. Žalobca ani nikdy nevyzval žalovaného na predloženie podkladov k akejkoľvek žiadosti (Čl. 2, bod 2.6 zmluvy), nikdy vypracovanú žiadosť žalovanému nepredložil najneskôr 3 kalendárne dni pred posledným termínom na odovzdanie žiadosti (Čl. 2, bod 2.8, 2.9 zmluvy). Žalobca ani netvrdil a ani nepreukazoval v rozhodcovskom konaní splnenie predmetu zmluvy, vyhotovenie žiadosti a jej predloženie v lehote žalovanému. Podľa článku 3 bodu 3.1 Zmluvy... mal povinnosť objednávateľ zaplatiť poskytovateľovi za vypracovanie žiadosti 1.500 €, ak žiadosť nevypracoval a nedoručil žalovanému a tieto skutočnosti v žalobe ani netvrdí ani nepreukazuje, nesplnil predmet zmluvy, a preto mu nepatrí žiadna odmena za vypracovanie žiadosti ako žiadosť nevypracoval.

Aj ak by zmluvná povinnosť žalobcu splniť predmet zmluvy podľa jeho tvrdenia... mala byť viazaná na zaplatenie platby vopred... pri jej nesplnení by muselo byť dohodnuté, aká sankcia (mimo zákonných zodpovednostných nárokov pre porušenie zmluvných povinností niektorým z účastníkov) postihne toho, kto zmluvnú povinnosť poruší, čo však dohodnuté nebolo. Nesplnenie tvrdeného zmluvného záväzku poskytnúť zálohu, preddavok na cenu diela, ešte neznamená a nemôže znamenať vznik nároku na zaplatenie ceny diela, ktoré nikdy nebolo vyhotovené, dokonca nikdy ani nebolo začaté.

Opačný výklad a uloženie povinnosti zaplatiť cenu diela aj s úrokmi z omeškania, ktoré nikdy nebolo ani len začaté, by jednoznačne bolo výkonom práva v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku, ktoré nepožíva právnu ochranu...“.

Sťažovateľ prednáša aj druhú námietku, a to absenciu súhlasu obecného zastupiteľstva s uzavretím predmetnej zmluvy, čo podľa jeho názoru spôsobilo jej absolútnu neplatnosť, „pretože má ísť o úkon obce vo veciach majetkoprávných o ktorých rozhoduje výlučne obecné zastupiteľstvo hlasovaním na svojom zasadnutí, čím je prijatá vôľa obce a len potom môže starosta ako jej štatutárny orgán za obec zmluvu uzavrieť“.

Podľa sťažovateľa je rozhodcovský rozsudok nedostatočne odôvodnený, keďže „rozhodcovský súd sa absolútne nezaoberal a v rozhodnutí nezdôvodnil najdôležitejšiu námietku žalovaného, že nemožno požadovať zaplatenie ceny diela, hoci zálohovo, ak dielo nebolo nikdy vyhotovené, ani čiastočne a ani vyhotovené už byť nemôže, hoci malo ísť o zálohovú platbu ceny diela“.

V časti sťažnosti označenej ako „Návrh na rozhodnutie vo veci samej“ sťažovateľ navrhuje, „aby Ústavný súd SR v náleze vyslovil, že Rozsudkom Stáleho rozhodcovského súdu SR 03867/12 zo dňa 1.2.2013, zriadeného zriaďovateľom Slovenská rozhodcovská a. s. v konaní s ustanoveným rozhodcom JUDr. Michalom Rašlom, boli porušené jeho základné práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“

Sťažovateľ navrhuje, aby citované rozhodnutie Ústavný súd SR zrušil.“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 35, 36, 37 ods. 4, čl. 38 až 42 a čl. 44 až 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenšej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Zásah, ktorý sťažovateľ považuje za porušujúci jeho základné právo na súdnu ochranu, je rozsudok rozhodcovského súdu.

Rozhodcovský súd síce nie je orgánom verejnej moci, podľa názoru ústavného súdu sa však aj na odôvodnenie jeho rozsudkov primerane vzťahuje aj uplatňovanie a aplikácia čl. 46 ods. 1 ústavy, pretože čiastočne vykonáva funkcie všeobecného (občianskoprávneho alebo obchodného) súdu (III. ÚS 162/2011).

Rozhodcovské konanie je upravené v zákone č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rozhodcovskom konaní“).

Podstata rozhodcovského konania spočíva v mimosúdnom riešení sporov, pričom samotné rozhodcovské konanie je alternatívou konania pred všeobecnými súdmi, keď jeho významnými prednosťami oproti konaniu pred všeobecnými súdmi sú flexibilita a rýchlosť konania, jeho neformálnosť a nižšie trovy konania. Pri tomto konaní zákon počíta s minimálnymi zásahmi všeobecných súdov do výsledkov rozhodovacej činnosti rozhodcovských súdov, pretože v súlade s § 40 zákona o rozhodcovskom konaní možno tuzemský rozhodcovský rozsudok napadnúť žalobou na príslušnom všeobecnom súde len z taxatívne vymedzených dôvodov, ktoré spočívajú v dodržiavaní zákonnosti. Aj keď toto rozhodcovské konanie možno označiť za menej zložitú procedúru, než aká je vlastná konaniu pred všeobecnými súdmi, je v rámci neho nevyhnutné dodržiavať zásady spravodlivosti a zákonnosti. V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na § 51 ods. 3 zákona o rozhodcovskom konaní, podľa ktorého ak tento zákon neustanovuje inak, subsidiárne sa aplikujú ustanovenia generálnej právnej normy upravujúcej civilný proces. Danou právnou normou je zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (III. ÚS 95/2010).

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nemá zásadne oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (II. ÚS 21/96, III. ÚS 151/05). Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom napokon nie je ani chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, resp. rozhodcovských súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (m. m. I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy (I. ÚS 13/01, I. ÚS 120/04).

Ústavný súd zastáva názor, že prezentovanú judikatúru a citované právne vety je potrebné aplikovať aj v prípadoch, ak ústavný súd preskúmava rozhodcovský rozsudok rozhodcovského súdu z hľadiska dodržania zásad spravodlivého procesu, a to z dôvodu, že rozhodcovské konanie je alternatívou konania pred všeobecnými súdmi. Aj rozhodcovské súdy sú povinné aplikovať právo tak, aby výsledkom nimi uplatnenej právomoci bolo rozhodnutie, ktoré spĺňa parametre zákonnosti a ústavnosti.

1. Podstatná sťažovateľova námietka je založená na zdôraznení faktu, že žalobca preň žiadnu žiadosť nevypracoval. To potom spochybňuje povinnosť sťažovateľa zaplatiť žalobcovi v zmluve dohodnutú cenu. Rozhodcovský súd načrtnutý koncept neakceptoval, čím mal porušiť sťažovateľov o základné právo na súdnu ochranu.

Podstatná sťažovateľova námietka je na prvý pohľad nedôvodná.

Rozhodcovský súd preskúmajúc obsah zmluvy uzavretej medzi žalobcom a sťažovateľom jednoznačne ustálil „*povinnosť žalobcu vypracovať pre žalovaného žiadosť až po splnení záväzku žalovaného uhradiť časť ceny dohodnutej v čl. 3 bod 3.1 Zmluvy..., t.j. vypracovanie žiadosti zo strany žalobcu bolo podmienené plnením zo strany žalovaného*“. Citovaná časť odôvodnenia napadnutého rozhodcovského rozsudku predstavuje podľa názoru ústavného súdu dostatočnú odpoveď na sťažnostnú námietku, ktorú sťažovateľ považuje za zásadnú. Navyše, vzájomné súvislosti ustanovení zmluvy uzavretej 21. septembra 2009 medzi žalobcom a sťažovateľom nijako nespochybňujú z ústavného hľadiska skutkové a právne závery rozhodcovského súdu, naopak, potvrdzujú ich.

V bode 3.1 zmluvy sa sťažovateľ zaviazal zaplatiť žalobcovi odmenu za vypracovanie žiadosti do piatich dní od podpisu zmluvy a súčasne v bode 2.1 sa zmluvné strany dohodli, že žalobca svoj záväzok (vypracovať pre sťažovateľa žiadosť) začne plniť až po zaplatení odmeny sťažovateľom. Takto potom sťažovateľ nemohol očakávať vypracovanie žiadosti žalobcom pred tým, ako mu zaplatí odmenu v sume 1 500 bez dane z pridanej hodnoty. V tejto časti tak napadnutý rozhodcovský rozsudok nevykazuje žiadne známky arbitrárnosti, ktoré by po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie mohli viesť

k meritórnemu záveru o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Z tohto dôvodu ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

2. Druhá námietka sťažovateľa sa zakladá na tvrdení absolútnej neplatnosti zmluvy uzavretej medzi žalobcom a sťažovateľom, a to pre absenciu súhlasu obecného zastupiteľstva. Sťažovateľ tu odkazuje na rozsiahlu súdnu judikatúru, podľa ktorej síce za obec právne významnú vôľu navonok prejavuje starosta obce ako jej štatutárny orgán, avšak na tvorbe vôle, ktorá predchádza jej prejavu, sa musí podieľať i obecné zastupiteľstvo.

Z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú v občianskom súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio – inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, III. ÚS 133/05).

Podľa § 40 ods. 1 písm. c) zákona o rozhodcovskom konaní účastník rozhodcovského konania sa môže žalobou podanou na príslušnom súde domáhať zrušenia tuzemského rozhodcovského rozsudku, ak jeden z účastníkov rozhodcovského konania popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy.

V okolnostiach posudzovaného prípadu tvorí rozhodcovská zmluva v podobe rozhodcovskej doložky súčasť zmluvy uzavretej 21. septembra 2009 medzi žalobcom a sťažovateľom (bod 5.4 zmluvy). Ak je teda podľa sťažovateľa predmetná zmluva absolútne neplatná, potom by neplatnou mala byť aj rozhodcovská doložka v nej obsiahnutá.

Ústavný súd potom nemá právomoc na prerokovanie sťažnosti v tejto časti, lebo sťažovateľ mal možnosť domáhať sa vyslovenia neplatnosti spornej zmluvy v konaní o žalobe na zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa citovaného § 40 ods. 1 písm. c) zákona o rozhodcovskom konaní, a preto ju z tohto dôvodu odmietol.

3. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu zaoberať sa návrhom sťažovateľa na zrušenie rozhodcovského rozsudku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. januára 2014